
Sulejów, st. 1, gm. loco, woj. piotrkowskie, AZP 75-55

Informator Archeologiczny : badania 27, 117-118

1993

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Serock, st. II
gm. loco, woj. st. warszawskie
AZP 51-67/2

Państwowe Muzeum Archeologiczne
 w Warszawie

Badania prowadziła mgr Urszula Perlikowska-Puszkarska. Finansowane przez Urząd Miasta i Gminy w Serocku. Pierwszy sezon badań. Rynek XIV-XIX w.

Badania archeologiczne, których celem było przebadanie północno-wschodniej pierzei Rynku, podjęto w związku z planowaną budową ratusza. Wytyczono 13 wykopów o łącznej powierzchni 325 m². Po zdjęciu bruku, który położono w latach 1846-1848, stwierdzono we wszystkich wykopach występowanie warstwy kulturowej o miąższości 1-1,5 m.

Wydzielono 3 fazy użytkowania rynku pomiędzy XVII-XVIII i XIX w. Pod warstwą bruku z 1. poł. XIX w. stwierdzono występowanie warstw niwelacyjnych ze śladami pożarów. Zadokumentowano fragm. bruku? (utwardzania nawierzchni) datowane na koniec XVIII w. W warstwie kulturowej związanej z brukiem znaleziono tzw. boratynek — miedziany szeląg litewski Jana Kazimierza z 2. poł. XVII w. i miedziany grosz z 1797 r. z wizerunkiem Fryderyka Wilhelma. W najstarszym poziomie osadniczym znaleziono miedziany szeląg litewski Jana Kazimierza z 1665? r. z mennicy w Kownie.

W wykopach wytyczonych w centralnej części rynku nie uchwycono śladów dawnego ratusza. Mogła to być budowla drewniana, która uległa spaleni, a teren został zniwelowany, o czym świadczy przemieszany, niwelacyjny charakter warstw kulturowych. Zadokumentowano prymitywną studnię (płytkie zagłębienie w ziemi) datowaną wstępnie na XVIII w. Mogło to być naturalne źródło wykorzystane na poidło, z którego wypływała woda wymywając piasek i spływając w kierunku południowo-wschodnim. Występowanie napływowej warstwy piasku stwierdzono w całym południowym ciągu wykopów.

O częściowo przemieszonym charakterze warstw kulturowych na rynku w Serocku świadczy występowanie w najmłodszych w układzie stratygraficznym warstwach kulturowych najstarszego chronologicznie materiału zabytkowego, datowanego na koniec XIII-XIV w., co potwierdza średniowieczną genezę miasta.

Wyróżniono poziomy użytkowania rynku w XIV/XV, XVI i XVII w. — na przebadanym odcinku nie uchwycono śladów ratusza.

Badania wykopaliskowe dostarczyły nowych materiałów do historii i rozwoju przestrzennego Serocka.

Materiały i dokumentacja znajdują się w Państwowym Muzeum Archeologicznym w Warszawie.

Badania zostały zakończone.

Sulejów, st. 1
gm. loco, woj. piotrkowskie
AZP 75-55/6

Muzeum Archeologiczne i Etnograficzne w Łodzi.

Badania eksploatacji wykopaliskowej Muzeum Archeologicznego i Etnograficznego w Łodzi. Opactwo cysterskie w Sulejowie.

Celem badań było sprecyzowanie przebiegu zachodniego i południowego odcinka najstarszego obwodu obronnego opactwa i roli w nim baszty mauretańskiej. Wyeksplorowano łącznie 6 wykopów o powierzchni 35 m².

Najważniejszym osiągnięciem badawczym było stwierdzenie, iż zachodni odcinek muru obronnego stanowi przedłużenie zachodniego boku baszty mauretańskiej: odsłonięto przewiązanie obydwu murów w partii fundamentowej (wykop nr 1/93). Kilka wykopami potwierdzono istnienie reliktyw zachodniego odcinka muru obwodowego pod resztkami

spalonej w 1953 r. starej plebanii. Mur ten, grubości 2,1 m, prawdopodobnie był przerwany wjazdem, jednak jego usytuowanie nie jest jeszcze znane.

Przy okazji eksplorowania wykopu nr 1/93 natrafiono na dobrze zachowany kanał odwadniający, odprowadzający wody opadowe z dziedzica gospodarczego. Kanał sklepiony cegłą, o ścianach i dnie z piaskowca, miał wymiary 1,4 (szerokość) x 1 m (wysokość) i przebiegał z północnego wschodu ku południowemu zachodowi, by w bezpośrednim sąsiedztwie baszty mauretańskiej opuścić teren opactwa prowadząc wodę do Pilicy. Został wykonany prawdopodobnie w XVII w.

W czasie prac znaleziono 80 ułamków ceramiki, 16 fragm. szkła, 12 ułamków kości zwierzęcych, 6 ułamków kafla, 2 fragm. przedmiotów metalowych i monetę (szeląg koronny Jana Kazimierza, bity w l. 1660–1666). Ogólnie materiał można datować na okres od XV do XIX w.

Prace badawcze przy sulejowskim obwodzie obronnym winny być kontynuowane, jest on bowiem jednym z najlepiej zachowanych opactw cysterskich w Europie.

Tarnów-Stare Miasto, st. 14 — patrz: późne średniowiecze

Tykocin, st. 39, pl. Czarnieckiego
 gm. loco, woj. białostockie
 AZP 36-83/—

Wojewódzki Konserwator Zabytków
 w Białymstoku

Badania prowadziła mgr Urszula Stankiewicz. Finansowane przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Białymstoku. Drugi sezon badań. Stary Rynek (XV–XX w.).

Kontynuowano prace na pl. Czarnieckiego. Badaniami objęto wschodnią część byłego parku, koncentrując się na rozpoznaniu zasięgu wschodniego placu targowego oraz zagospodarowania tej części Starego Rynku.

Założono 2 wykopy o łącznej powierzchni 66 m². Pierwszy, o wymiarach 3 x 5 m, usytuowano przy wschodniej granicy bruku okalającego pomnik Stefana Czarnieckiego. Drugi, o tych samych wymiarach, w odległości ok. 28 m na zachód od murów kościoła parafialnego, na osi bramy wejściowej i drzwi kościelnych, tuż przy wschodniej granicy byłego parku.

W wykopie pierwszym, na głębokości 36 cm od powierzchni ziemi, odkryto fragm. bruku z materiałem XIX–XX-wiecznym. Poniżej, w południowej partii, na głębokości 60 cm odsłonięto fragm. zniszczonego muru kamiennie-ceglanego z zaprawą wapienno-piaskową (zachowana grubość muru 148–150 cm, wysokość 70–90 cm). W wykopie nie stwierdzono warstw, które można byłoby wiązać z budową nawierzchni rynkowej przez J. K. Branickiego w 2. poł. XVIII w.

W wykopie drugim do głębokości 100 cm od powierzchni układ warstw zaburzony jest współczesnymi wkopami. Poniżej, na głębokości 100–105 cm od powierzchni odsłonięto fragm. spalonych belek konstrukcyjnych budynku drewnianego. Odkryto zachowane do wysokości 60–80 cm fragm. ściany zewnętrznej oraz fragm. ścian działowych, dwie belki legarowe położone na kamieniach oraz warstwy przepalanej gliny i polepy z okruskami węgla drzewnych. W trakcie eksploracji warstw gruzu odsłonięto zarysy dwóch pieców kaflowych.

Pierwszy piec, w części południowo-zachodniej budynku, wykonany był z kafla garnkowych i miskowych o otworach okrągłych, kwadratowych, koniczynkowatych. Część kafla miskowych zdobiono ornamentem rozetowym. W warstwach gruzu związanych z piecem znaleziono kilka fragm. oraz jeden cały kafel garnkowy o otworze zamkniętym ażurową płytką ceramiczną z ornamentem architektonicznym. Uzyskany materiał oraz układ warstw wskazują, iż był to prawdopodobnie piec kształtu owalnego, postawiony na cokole